

mann Pál a nyelvtudományok terén «Principien der Sprachgeschichte» című művével és Menger Károly a nemzetgazdaság terén «Unterrichtungen über die Methode der Sozialwissenschaften» című művével csak az említett században maradandókat alkottak; de ama biztos filozófiai alapot, mint aminőt a természettudományoknál tapasztalunk, a kulturtudományoknál hiába keressük.

Rickert könyvében kimutatja továbbá, hogy úgy, mint a természeti élet vizsgálódásainál természettudományi methodus útján haladunk, úgy a kultúrelvet vizsgálódásainál csakis történeti módszert használunk. Eme történeti módszertan mibenléte nagy helyet foglal el szerzőnk könyvében és fejtegetései abban kulminálnak, hogy nincs történelmi tudomány történelmi filozófia nélkül és ama nézetének is ad itt egyszersmind kifejezést, hogy minden történelem egyszersmind kulturtörténelem is.

Rickert könyvében érdekes az, amit szerzőnk egy új logika megalapításáról mond.

E munkát a történészek nagy érdeklődéssel fogják áttanulmányozni.

Téri József.

★

Wert der Theorie im pädagogischen Streit der Gegenwart.

Langensalza, Hermann Beyer et Söhne. 1910. — (76. l.)

Napjainkban a pädagogia területe olyan, mint egy nagy küzdőtér, melyen a legkülönbözőbb elméletek mérik össze fegyvereiket. A vulgaris pädagogia barátai, a Herbartisták, pozitivisták, szociálpädagogusok, a kísérleti pädagogia hívei egymásután vonulnak föl a porondra s viaskodnak tanaik igazságának elismeréséért. E sokféleség és ellentétesség láttára önkénytelenül fölvetődik a szemléletben az a kérdés, vannak-e a pädagogiában olyan egyetemes érvényű tételek, melyeknek igazságához kétség nem férhet. Ezt a kérdést óhajtja megvilágítani a című írt füzetnek névtelen szerzője.

Fejtegetéseinek kiinduló pontját a pädagogiai elmélet és gyakorlat viszonya szolgáltatja. E viszony taglalásából az tűnik ki, hogy a pädagogiában a vita sohasem tisztán elvek körül forog. A nevelés ugyanis egészen gyakorlati dolog lévén, ha valaki új pädagogiai tanokat hirdet, nyomban teljes joggal kérdezzük tőle, minő hatása lesz ennek a gyakorlatban. A pädagogiának tehát, mint minden úgynevezett műelméletnek, természeténél fogva nehéz a helyzete. Nem alapelveinek belső értéke szerint ítéljük meg, hanem gyakorlati hatása alapján.

A bevezetés után bizonyára azt várná a füzetnek minden ol-

vasója, hogy némi rendszerességre törekvő összeállításban megtalálja azokat a pædagogiai tételeket, melyek a különféle elméletekre való tekintet nélkül vitán fölül állanak. A szerző azonban csak egy-két problémát ragadott ki s ezeknek megoldását igyekezett általánosan elfogadható formába önteni.

Ilyen fontos és mélyen a gyakorlati életbe vágó kérdés, hogy kit illet meg a nevelés joga. Senki sem vonja kétségbe, hogy elsősorban a szülőknek kell gondoskodniok gyermekeik neveléséről. De az is bizonyos, hogy a társadalmi közösségeknek, főleg az államnak támogatni kell ebben a tekintetben a szülőket. Az államnak szociális kötelessége, hogy gondoskodjék tagjainak neveléséről. Herbart vélekedése szerint nagy veszélyeket rejt ugyan magában az államnak a nevelés ügyébe való beavatkozása, de ma, amikor általános művelődési föladatok teljesítését várjuk az államtól, lehetetlen erre az álláspontra helyezkednünk, mert az ifjúság nevelése elsörendű kulturális föladat. A nevelés célja szerzőnk szerint az, hogy bevezessen a kor kulturájába s képessé tegyen később a kulturmunkában való tevékeny részvételre. Mivel pedig a kultura erkölcsöt és ismereteket foglal magában, ennél fogva a nevelésnek az erkölcsösséget kell megteremtenie, egyúttal azonban ismereteket is közölnie. A kultura továbbá munkát is jelent, tehát a nevelésnek egyik fontos föladata a munkára való képesítés, még pedig testi és szellemi munkára egyaránt. Így fonódik össze a nevelésnek három ága: a testi, értelmi és erkölcsi nevelés.

Ezek a kérdések azonban inkább csak érintve vannak s mintegy előkészítik a végső következtetést s az egész füzetnek tulajdonképeni célzatát. A szerző nincs megelégedve a német pædagogiai elméletnek jelenlegi helyzetével. Szerinte ugyanis a mai neveléstan úgyszólván kizárólag a tanítóképzők terméke s ez az oka, hogy nincs magasabb stílfű, általános szempontokkal dolgozó pædagogia. Ez az állítás kétségkívül túlzott, de arra méltán utal a szerző, hogy a pædagogianak helyes fejlődését nem biztosíthatja más, mint az egyetemeknek tudományos szelleme. Az egyetemekből kell a tanítóképzőknek inspirációt meríteni, akkor majd emelkedni fog a tanítóképzők nyújtotta pædagogiai oktatás színvonala s remélni lehet, hogy lassanként kialakul egy egészséges pædagogiai közvélemény, melynek hiányát, úgy látszik, a németek is élénken érzik. *Dr. Nagy József.*

*

Jules Dubois, Le problème pædagogique. Paris, Félix Alcan, 1911. — (VIII+538. l.).

A cím teljes tájékoztatatlanságban hagyja az embert a műnek a tárgyára nézve, mert nem igen lehet sejteni, mit ért a szerző «pæ-